

Pytania i zadania kontrolne

1. Omów istotę i cechy środków trwałych.
2. Jak ustala się wartość początkową środków trwałych?
3. Wyjaśnij pojęcie wartości godziwej.
4. Wyjaśnij pojęcie amortyzacji i umorzenia.
5. Czym różnią się odpisy amortyzacyjne od odpisów umorzeniowych?
6. Omów funkcje kont 010 *Środki trwałe* i 060 *Umorzenie środków trwałych*.
7. O czym informuje tabela amortyzacyjna?
8. Wskaż metody naliczania odpisów amortyzacyjnych.
9. Szybszy odpis wartości początkowej maszyny produkcyjnej spowoduje zastosowanie metody liniowej czy metody degresywnej?
10. Jak zaksięgować nieodpłatne przekazanie środka trwałego?
11. Co zalicza się do kosztów wytworzenia środków trwałych?
12. Co księguje się na koncie 083 *Środki trwałe w budowie*?
13. Co to są wartości niematerialne i prawne?
14. Jak ustala się odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) praw majątkowych według prawa bilansowego i prawa podatkowego?
15. Jak ustala się wartość firmy?
16. Przedstaw schemat ewidencji wartości niematerialnych i prawnych całkowicie umorzonych.

12

Inwestycje

Anna Buczkowska

Pojęcie inwestycji

Przez inwestycje należy rozumieć aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia korzyści.

inwestycje

Podstawowe znaczenie dla zaliczenia zasobu majątkowego do inwestycji ma cel jego posiadania, tzn. dążenie do osiągnięcia w przyszłości korzyści ekonomicznych przynoszonych wprost przez ten zasób, a więc takich, które można z nim bezpośrednio powiązać. Cecha ta pozwala odróżnić inwestycje od innych aktywów kontrolowanych przez jednostkę, które w przyszłości również spowodują wpływ do niej korzyści ekonomicznych. Jednakże osiągnięcie korzyści z aktywów innych niż inwestycje będzie możliwe dopiero po przetworzeniu tych zasobów w produkty gotowe i ich sprzedaż (np. dzięki zużyciu maszyn, materiałów, półfabrykatów) albo wskutek wykonania usługi. Do inwestycji zalicza się w szczególności aktywa finansowe, jak też pewne nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne. Należy jednak zaznaczyć, że pojęcie „inwestycje” nie zawiera ograniczenia przedmiotowego. Oznacza to, że do inwestycji można zaliczyć każdy składnik majątku, który spełnia określone dla inwestycji warunki, np. dzieła sztuki czy metale szlachetne.

cel nabycia

składniki inwestycji

Do aktywów finansowych należą:

aktywa finansowe

- aktywa pieniężne,
- instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki,

- wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach.

Aktywa pieniężne zostały scharakteryzowane w rozdziale 7.

Z kolei instrumenty kapitałowe to kontrakty, z których wynika prawo do majątku jednostki, pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli, a także zobowiązanie się jednostki do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych, a w szczególności udziały (akcje), opcje na akcje lub warranty.

Natomiast inwestycją w nieruchomości jest nieruchomość (grunt albo budynek lub jego część, bądź też obydwa składniki łącznie) utrzymywana (przez posiadacza lub korzystającego na podstawie umowy leasingu finansowego) w celu uzyskania pożytków z wynajmu lub korzyści wynikających z przyrostu wartości tej nieruchomości, pod warunkiem że nie jest ona przeznaczona do:

- użytku na własne potrzeby w procesie produkcji, dostawy dóbr lub świadczenia usług albo do własnej działalności administracyjnej;
- sprzedaży w toku zwykłej działalności.

Podobnie do inwestycji zalicza się te wartości niematerialne i prawne, które jednostka posiada z zamiarem osiągnięcia z nich w długim okresie korzyści ekonomicznych.

Inwestycje wykazuje się z podziałem na:

- długoterminowe,
- krótkoterminowe.

inwestycja krótkoterminowa

Inwestycja krótkoterminowa jest inwestycją, która ze swej natury łatwo poddaje się realizacji i utrzymuje się ją z zamiarem posiadania nie dłużej niż przez rok. Natomiast wszystkie inwestycje inne niż krótkoterminowe zalicza się do inwestycji długoterminowych.

Inwestycje długoterminowe

inwestycja długoterminowa

Inwestycje długoterminowe obejmują aktywa posiadane w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych, które jednostka zamierza utrzymywać w posiadaniu przez okres dłuższy niż rok. Do inwestycji długoterminowych należą:

- 1) nieruchomości,
- 2) wartości niematerialne i prawne,

- 3) aktywa finansowe,
 - udziały lub akcje,
 - inne papiery wartościowe,
 - udzielone pożyczki,
 - inne aktywa finansowe,
- 4) inne inwestycje.

Przykładem inwestycji w nieruchomości może być:

- utrzymywanie gruntu w celu osiągnięcia w dłuższym czasie korzyści wynikających z przyrostu jego wartości;
- budynek posiadany przez jednostkę albo zaliczany do jej aktywów na podstawie umowy leasingu finansowego, który to budynek został na podstawie jednej lub więcej umów oddany w najem;
- nieużytkowany na własne potrzeby budynek, który jednostka utrzymuje w celu oddania go w najem na podstawie jednej lub więcej umów.

Długoterminowe aktywa finansowe są to aktywa pieniężne i instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki. Należy do nich również wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych na korzystnych warunkach. Aktywa te mogą mieć dwojaki charakter:

długoterminowe
aktywa
finansowe

- udziałowy, którego istota polega na udostępnieniu kapitału w zamian za prawo do własności podmiotu emitującego instrument finansowy i wynikającego z tego tytułu prawa do udziału w dochodach;
- wierzytelnościowy, polegający na czasowym, długookresowym udostępnieniu jednostkom aktywów pieniężnych i instrumentów finansowych w zamian za korzyści określone w umowie.

aktywa udziałowe

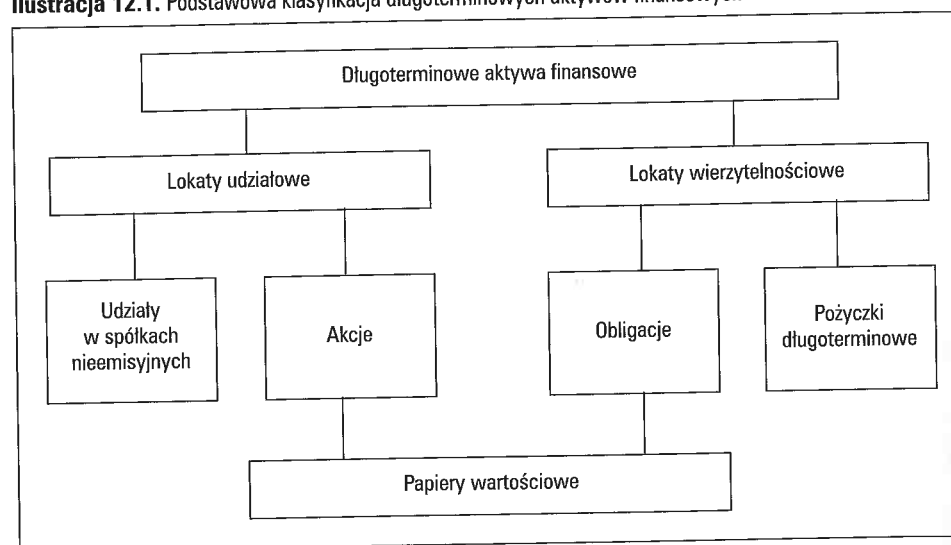
aktywa
wierzytelnościowe

W zależności od korzyści, jakich oczekuje inwestor lokujący środki w długoterminowe aktywa finansowe, można podzielić je na uprawniające do:

- z góry ustalonego dochodu (obligacje, listy zastawne, skrypty dłużne, bony skarbowe itp.);
- zmiennego dochodu zależnego od zyskowności przedsięwzięcia, w które zainwestowano środki (np. akcje, udziały).

Podstawową klasyfikację długoterminowych aktywów finansowych przedstawia ilustracja 12.1.

Ilustracja 12.1. Podstawowa klasyfikacja długoterminowych aktywów finansowych

udziały

Udziały występują w tzw. spółkach nieemisyjnych (tzn. w spółkach z o.o., jawnych i komandytowych). Mogą one być wnoszone do spółek w formie pieniężnej lub w formie rzeczowej (tzw. aportu). Wartość udziałów (wkładów) ustala się przez ich wycenę na dzień wniesienia do spółki. Udziały w obcych jednostkach wyrażone w walutach obcych wykazuje się w księgach rachunkowych po przeliczeniu na złote polskie według średniego kursu ustalonego przez Narodowy Bank Polski w dniu poprzedzającym dokonanie operacji albo według faktycznie zastosowanego kursu w dniu operacji.

akcje

Akcje stanowią papier wartościowy świadczący o udziale jego właściciela w kapitale spółki akcyjnej i dający mu prawo do dywidendy. Wartość akcji nabywanych i sprzedawanych jest ustalana według kursu giełdowego lub cen rynkowych.

Jeżeli w dniu kończącym rok obrotowy ceny nabycia udziałów i akcji w walucie krajowej, jak również w walutach obcych, są wyższe od cen sprzedaży możliwych do uzyskania (np. według notowań giełdowych) na ten dzień, to ich wartość ustala się według cen sprzedaży. Różnicą obciąża się konto 751 *Koszty finansowe* w korespondencji z kontem 030 *Długoterminowe aktywa finansowe*.

obligacje

Dłużne papiery wartościowe reprezentujące wierzytelności pieniężne na sumy oznaczone, płatne we wskazanych terminach, to obligacje. Wycenia się je, podobnie jak udziały i akcje, według cen nabycia. Nie później niż na dzień bilansowy wartość obligacji powiększa się o odsetki uwzględniające upływ czasu. Odsetki otrzymywane od emitenta obligacji (np. od Skarbu Państwa, gminy itp.) stanowią przychody finansowe.

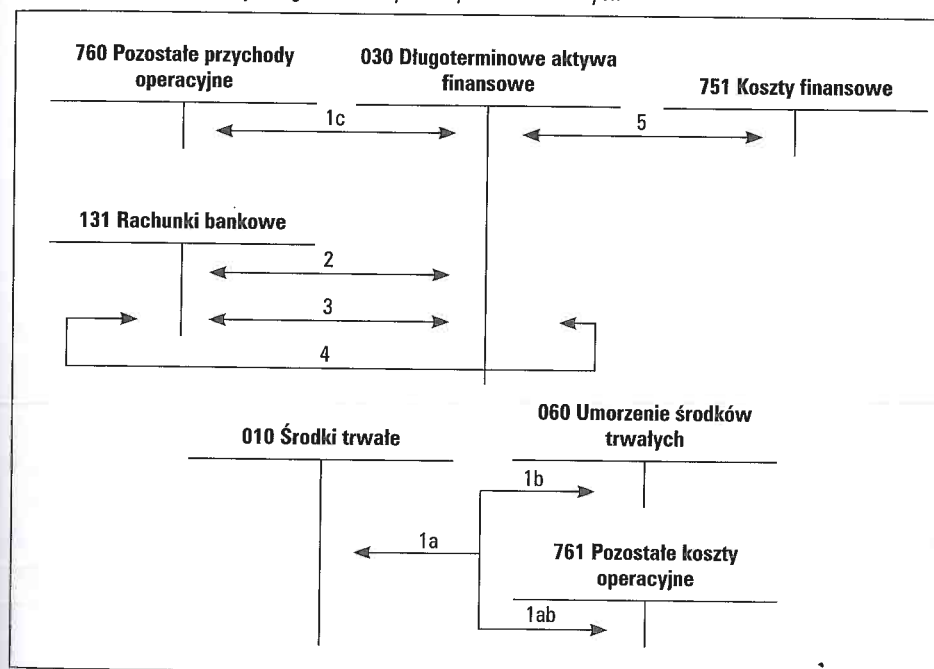
Warto zaznaczyć, że do długoterminowych aktywów finansowych zalicza się jedynie długoterminowe akcje, obligacje, udziały itp., które stanowią trwałe lokaty i nie zamierza się ich odstępować co najmniej w ciągu roku od dnia bilansowego.

Pożyczki długoterminowe są to kwoty należne, których okres spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok. Jeżeli zostały one udzielone w walucie polskiej, to wykazuje się je w księgach rachunkowych w wartości nominalnej. Jeśli zaś zostały udzielone w walucie obcej, to przelicza się je na złote polskie po kursie:

pożyczki
długoterminowe

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski z dnia poprzedzającego dzień przeprowadzenia operacji.

Ilustracja 12.2. Ewidencja długoterminowych aktywów finansowych

Objaśnienia

- Wniesiono środki trwałe do innej spółki w formie aportu:
 - wartość początkowa,
 - dotychczasowe umorzenie,
 - wartość wniesionego aportu.
- Wniesiono udziały do innej spółki w formie pieniężnej.
- Zakupiono – płacąc przelewem – akcje, obligacje stanowiące lokatę długoterminową.
- Wycofano udziały wniesione do innej spółki w formie pieniężnej.
- Sprzedano akcje, udziały, obligacje lub nastąpiło ich wykupienie przez emitenta (zapis równoległy w cenie sprzedaży: Wn 131 *Rachunki bankowe*, Ma 750 *Przychody finansowe*).

Jeżeli operacje są wyrażone w walutach, dla których Narodowy Bank Polski nie ogłasza kursu, to kurs tych walut określa się w relacji do wskazanej przez jednostkę waluty odniesienia, której kurs jest ogłaszany przez Narodowy Bank Polski. W przypadku gdy w dniu kończącym rok obrotowy średni kurs walut obcych różni się od kursu przyjętego przy ustalaniu wartości pożyczki długoterminowej, do wyceny stosuje się średni kurs ustalony przez NBP na dzień bilansowy. Powstałą ujemną różnicę kursową odnosi się do kosztów finansowych, natomiast różnicę dodatnią zalicza się do przychodów finansowych.

Nie rzadziej niż na dzień bilansowy inwestycje długoterminowe zaliczane do aktywów trwałych wycenia się według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub według wartości godziwej albo skorygowanej ceny nabycia, jeżeli dla danego składnika aktywów został określony termin wymagalności. Wartość w cenie nabycia można przeszacować do wartości rynkowej, a różnicę odnieść na kapitał z aktualizacji wyceny albo na koszty lub przychody finansowe. Natomiast należności i pożyczki zaliczane do aktywów finansowych mogą być wyceniane według skorygowanej ceny nabycia, a jeżeli jednostka przeznaczająca je do sprzedaży w okresie do trzech miesięcy, to według wartości rynkowej lub inaczej określonej wartości godziwej.

Skorygowana cena nabycia to cena nabycia, w jakiej składnik aktywów został po raz pierwszy wprowadzony do ksiąg rachunkowych, pomniejszona o spłaty wartości nominalnej, odpowiednio skorygowana o skumulowaną kwotę zdyskontowanej różnicy między wartością początkową składnika i jego wartością w terminie wymagalności, obliczoną za pomocą efektywnej stopy procentowej, a także pomniejszona o odpisy aktualizujące wartość.

Efektywna stopa procentowa może być obliczona przy zastosowaniu wzoru na ustalenie IRR. W tym celu należy znaleźć stopę procentową, która równoważy poniesione nakłady inwestycyjne z kwotą osiągniętych wpływów, zdyskontowanych na moment początkowy. Wyraża się to wzorem:

$$\sum \frac{CF_t}{(1+r)^t} - N_i = 0$$

gdzie:

- CF_t – przepływy pieniężne netto (wpływ gotówki obliczany jako różnica między wpływami i wydatkami) uzyskiwane w latach od 1 do t ,
- r – stopa dyskontowa (poszukiwana wartość IRR),
- N_i – nakłady inwestycyjne,
- t – liczba lat.

Przykład 12.1

Spółka wyemitowała 1 stycznia 2010 r. 1 000 obligacji o wartości nominalnej 120 zł na 2 lata. Z tytułu emisji obligacji uzyskano wpływ 100 000 zł.

Ustalić wartość zobowiązań z tytułu obligacji na koniec kolejnych lat obrotowych.

Rozwiązanie

Ustalenie efektywnej stopy procentowej:

$$\frac{120\,000}{(1+r)^t} = 100\,000$$

$$r = 9,54\%$$

Skorygowana cena nabycia wyliczona przy zastosowaniu stopy 9,54% na koniec poszczególnych lat wynosi:

1) skorygowana cena nabycia obligacji na koniec 2010 r.:

$$1\,000 \times 100 \times 9,54\% = 9\,540$$

$$100\,000 + 9\,540 = 109\,540$$

2) skorygowana cena nabycia obligacji na koniec 2011 r.:

$$1\,000 \times 109,54 \times 9,54\% = 10\,450,116$$

$$109\,540 + 10\,450,116 = 119\,990,116$$

Do ewidencji długoterminowych akcji, udziałów, obligacji itp. służy konto 030 *Długoterminowe aktywa finansowe*. Do tego konta prowadzi się ewidencję szczegółową, która powinna umożliwiać ustalenie poszczególnych składników długoterminowych aktywów finansowych. Konto 030 *Długoterminowe aktywa finansowe* może wykazywać tylko saldo Wn, wyrażające stan długoterminowych aktywów finansowych.

Od składników długoterminowych aktywów finansowych nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych). Nie dokonuje się również odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) od inwestycji długoterminowych w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne.

Zasady ewidencji długoterminowych aktywów finansowych przedstawia ilustracja 12.2.

Przykład 12.2

W dniu 1 stycznia 20XX r. spółka z o.o. ALA wykazała na wybranych kontach następujące salda:

030 <i>Długoterminowe aktywa finansowe</i>	25 000 zł
010 <i>Środki trwałe</i>	300 000 zł

131 Rachunki bankowe	10 000 zł
141 Krótkoterminowe aktywa finansowe	3 000 zł
W styczniu miały miejsce następujące operacje gospodarcze:	
1. Wniesiono do spółki z o.o. NIC maszyny produkcyjne (PT)	20 000 zł
a) wartość początkowa	3 200 zł
b) dotychczasowe umorzenie	18 000 zł
c) wartość wniesionego aportu	3 000 zł
2. Zakupiono 3-letnie obligacje Skarbu Państwa, płacąc przelewem	
3. Sprzedano akcje ELBUDU	2 000 zł
a) cena nabycia (PK)	2 500 zł
b) cena sprzedaży (WB)	
4. Wycofano udział ze spółki DĄB (WB)	
1 000 zł	

Rozwiązanie

760 Pozostałe przychody operacyjne		141 Krótkoterminowe aktywa finansowe		030 Długoterminowe aktywa finansowe		
	18 000 (1c)	Sp)	3 000	Sp)	25 000	2 000 (3a)
				1c)	18 000	1 000 (4)
				2)	3 000	
010 Środki trwałe		131 Rachunki bankowe		751 Koszty finansowe		
Sp)	300 000	20 000 (1a)		Sp)	10 000	3 000 (2)
				3b)	2 500	
				4)	1 000	
750 Przychody finansowe		060 Umorzenie środków trwałych		761 Pozostałe koszty operacyjne		
	2 500 (3b)	1b)	3 200	1ab)	16 800	

Inwestycje krótkoterminowe

Do inwestycji krótkoterminowych zalicza się aktywa finansowe, które są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia albo stanowią aktywa pieniężne. W szczególności należą do nich:

- 1) udziały lub akcje,
- 2) inne papiery wartościowe,
- 3) udzielone pożyczki,
- 4) inne aktywa finansowe,
- 5) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne:
 - środki pieniężne w kasie i na rachunkach,
 - inne środki pieniężne,
 - inne aktywa pieniężne,
- 6) inne inwestycje.

Podstawowymi elementami inwestycji krótkoterminowych są krótkoterminowe aktywa finansowe oraz środki pieniężne i inne aktywa pieniężne.

Papiery wartościowe (w walutach polskiej i obcej) nabyte w celu ich odsprzedaży z zyskiem określa się jako krótkoterminowe.

Mogą one, podobnie jak długoterminowe aktywa finansowe:

- reprezentować wierzytelności pieniężne,
- dokumentować uprawnienia do współwłasności majątkowej.

Krótkoterminowe aktywa finansowe obejmują:

- udziały i akcje obcych jednostek gospodarczych, przeznaczone do odsprzedaży;
- jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych i inwestycyjnych, nabyte w celu odsprzedaży w okresie krótszym niż rok, licząc od dnia bilansowego;
- dłużne papiery wartościowe reprezentujące wierzytelności pieniężne na sumy oznaczone we wskazanych terminach, takie jak obligacje obce, bony skarbowe przynoszące dochody w stałej lub zmiennej wysokości oraz czeki i weksle obce płatne w terminie dłuższym niż 3 miesiące od daty ich wystawienia;
- inne dłużne papiery wartościowe uwarunkowane przez zaistnienie zdarzenia losowego, np. losy loteryjne, polisy ubezpieczeniowe, niezaliczone do długoterminowych aktywów finansowych;
- przejściowo posiadane akcje i udziały własne, nabyte w drodze egzekucji udziałowca, w celu umorzenia lub do zbycia.

krótkoterminowe
aktywa finansowe

W księgach rachunkowych ujmuje się krótkoterminowe aktywa finansowe w cenach ich nabycia (cena zakupu powiększona o koszty zakupu, np. opłaty sądowe, skarbowe, prowizje biur maklerskich itp.). Zbywanie tych aktywów następuje według cen sprzedaży (rynkowych) ustalonych z nabywcą.

Jeżeli tego samego rodzaju krótkoterminowe aktywa finansowe zostaną zakupione po różnych cenach, a następnie sprzedane, to ich pozostałość wylicza się w zależności od sposobu ustalenia ich rozchodu (wydanie do sprzedaży):

- według cen przeciętnych, ustalonych w wysokości średniej ważonej cen;
- według cen papierów nabytych najwcześniej (pierwsze przyszło – pierwsze wyszło);
- według cen składników zakupionych najpóźniej (ostatnie przyszło – pierwsze wyszło);
- w drodze szczegółowej identyfikacji rzeczywistej ceny tych papierów, które dotyczą ściśle określonych operacji, niezależnie od daty ich zakupu.

Na dzień bilansowy wykazuje się krótkoterminowe aktywa finansowe, wyrażone w walucie polskiej, w cenie rynkowej albo w cenie nabycia lub w cenie rynkowej, zależnie od tego, która z nich jest niższa, albo według skorygowanej ceny nabycia, jeżeli dla danego składnika aktywów został określony termin wymagalności. Jeżeli dla krótkoterminowych aktywów finansowych nie istnieje aktywny rynek, to wycenia się je w wartości godziwej określonej w inny sposób.

Zakupione w ciągu roku krótkoterminowe aktywa finansowe w walutach obcych przelicza się na złote polskie po kursie:

- a) faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji,
- b) średnim, ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski, z dnia poprzedzającego dzień przeprowadzenia operacji.

Jeżeli operacje są wyrażone w walutach, dla których Narodowy Bank Polski nie ogłasza kursu, to kurs tych walut określa się w relacji do wskazanej przez jednostkę waluty odniesienia, której kurs jest ogłaszany przez Narodowy Bank Polski.

Wartość tych walorów na dzień bilansowy ustala się według obowiązującego w tym dniu średniego kursu ustalonego przez Prezesa NBP dla danej waluty obcej. Różnice z tytułu wyceny bieżącej i bilansowej ujmuje się na kontach 750 *Przychody finansowe* lub 751 *Koszty finansowe*.

udziały własne

akcje nabyte

udziały nabyte

Do krótkoterminowych aktywów finansowych zalicza się także przejściowo posiadane własne udziały lub akcje nabyte w drodze egzekucji na zaspokojenie roszczeń spółki, których nie można było zaspokoić z innego majątku wspólnika lub udziałowca, a także nabyte udziały w celu ich umorzenia w zakresie i trybie przewidzianym w kodeksie spółek handlowych. Skupione w drodze egzekucji udziały lub akcje własne powinny być sprzedane w ciągu roku od dnia nabycia. W przeciwnym wypadku podlegają one obowiązkowemu umorzeniu drogą obniżenia kapitału zakładowego (udziałowego, akcyjnego) lub kapitału zapasowego albo rezerwowego.

Udziały lub akcje własne wycenia się po cenie nabycia nie wyższej od nominalnej (podanej na akcji lub książce udziałów), stanowiącej jednostkę kapitału akcyjnego czy udziałowego.

Ten sposób wyceny nie dotyczy dłużnych papierów wartościowych. Wycenia się je – na dzień bilansowy – po cenach wyższych (w cenach sprzedaży) od cen nabycia. Różnice między ceną nabycia tych papierów a aktualną ceną ich sprzedaży, ustaloną na dzień bilansowy, zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych.

Do ewidencji aktywów finansowych nabytych w celu odsprzedaży oraz odsetek od papierów wartościowych, których zapłata nastąpi w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy, służy konto 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe*. Na tym koncie ujmuje się także akcje i udziały własne nabyte w drodze egzekucji w celu odsprzedaży lub umorzenia. Po stronie Wn konta 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe* ewidencjonuje się zwiększenie stanu tych walorów, a po stronie Ma – zmniejszenie ich wartości, umorzenie własnych udziałów (akcji) z zysku oraz obniżenie wartości.

Jeżeli ewidencja tych aktywów finansowych jest prowadzona w cenach:

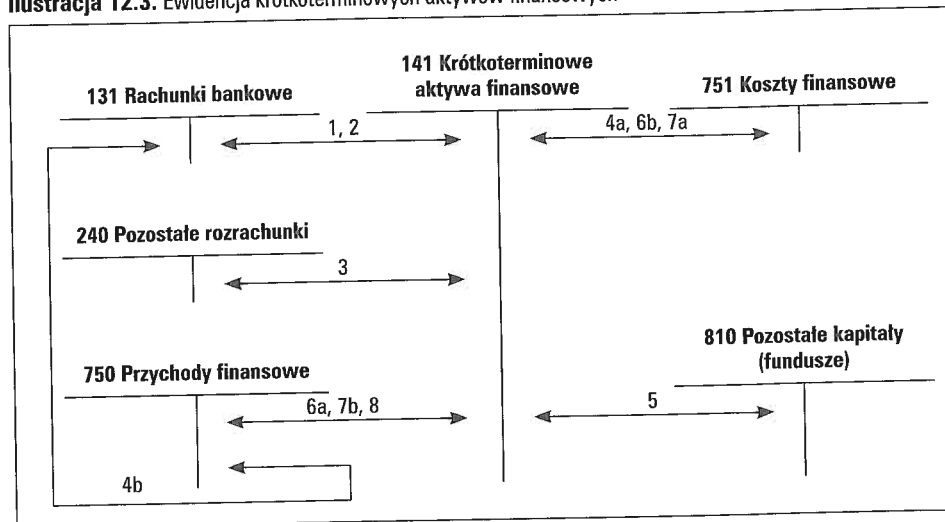
- 1) nabycia (zakupu) nie wyższych od cen rynkowych – do ujęcia różnic z tytułu obniżenia ich wartości w stosunku do ceny nabycia (zakupu) można zastosować odrębne konto odchyłeń, odnoszące różnicę w ciężar kosztów finansowych;
- 2) rynkowych, gdy skutków zmian tych cen nie rejestruje się na koncie 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe*, różnice spowodowane zmianą wartości tych walorów w stosunku do ceny nabycia (zakupu) można ujmować na oddzielnym koncie odchyłeń, odnosząc drugostronne różnice z tego tytułu na koszty lub przychody finansowe.

Ponadto na koncie 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe* ewidencjonuje się różnice wyceny długoterminowych aktywów finansowych przekwalifikowanych do krótkoterminowych. Jeżeli ewidencję tych ostatnich prowadzi się w cenie:

- 1) nabycia (nie wyższej od ceny rynkowej), uprzednio odpisaną trwałą utratę wartości przekwalifikowanego długoterminowego aktywów finansowego ujmuje się po stronie Ma konta 030 *Długoterminowe aktywa finansowe*;
- 2) rynkowej, po stronie Wn konta 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe* ujmuje się wartość przekwalifikowanego aktywów finansowego w cenie nabycia netto (Ma konto 030 *Długoterminowe aktywa finansowe*); jej doprowadzenie do ceny rynkowej nastąpi na koniec okresu sprawozdawczego.

Ewidencję krótkoterminowych aktywów finansowych przedstawia ilustracja 12.3.

Ilustracja 12.3. Ewidencja krótkoterminowych aktywów finansowych

Objaśnienia

- Zakup obcych akcji (obligacji) w celu ich odsprzedaży z zyskiem według cen nabycia.
- Zakup własnych udziałów w celu ich umorzenia w wartości nominalnej.
- Wartość nominalna własnych akcji przejętych w drodze egzekucji od niewypłacalnego dłużnika.
- Sprzedaż akcji (obligacji):
 - cena nabycia,
 - cena sprzedaży.
- Umorzenie własnych akcji lub udziałów z kapitału rezerwowego.
- Różnica wyceny krótkoterminowych aktywów finansowych, których ewidencję prowadzi się w wartości rynkowej:
 - wzrost wartości,
 - obniżenie wartości.
- Różnice wyceny krótkoterminowych aktywów finansowych, których ewidencję prowadzi się w cenach nabycia nie wyższych od cen rynkowych:
 - obniżenie wartości,
 - przywrócenie poprzedniej wartości w razie ustąpienia przyczyn jej obniżenia.
- Wycena dłużnych papierów wartościowych na dzień bilansowy (kapitalizacja należnych odsetek).

Przykład 12.3

W spółce z o.o. ROZWÓJ salda na wybranych kontach były następujące:

141 Krótkoterminowe aktywa finansowe	7 000 zł
131 Rachunki bankowe	25 000 zł
101 Kasa	5 000 zł

W pewnym okresie miały miejsce następujące operacje gospodarcze:

1. Zakupiono za gotówkę akcje spółki Wedel przeznaczone do dalszej odsprzedaży	700 zł
2. Sprzedano na giełdzie akcje Elbudu:	
a) cena sprzedaży (WB)	3 000 zł
b) cena nabycia (PK)	2 500 zł

- opłacono prowizję maklera oraz opłaty manipulacyjne przy sprzedaży akcji (WB) 200 zł
- Zakupiono za gotówkę własne udziały w celu ich umorzenia 800 zł
 - Zgodnie z wyciągiem z rachunku bankowego:
 - udzielono firmie ABC pożyczkę o terminie spłaty 8 miesięcy 7 000 zł
 - zakupiono jednoroczne obligacje Skarbu Państwa 2 000 zł
 - udzielono spółce z o.o. Rozmach pożyczkę na okres 2 lat 4 000 zł
 - Umorzono z kapitału rezerwowego wcześniej skupione udziały własne 800 zł

Rozwiązanie

101 Kasa			750 Przychody finansowe		141 Krótkoterminowe aktywa finansowe		
Sp)	5 000			3 000	Sp)	7 000	2 500
		700 (1)			1)	700	800
		800 (3)			3)	800	
					4b)	2 000	

131 Rachunki bankowe			751 Koszty finansowe		240 Pozostałe rozrachunki (pożyczki)	
Sp)	25 000	200 (2c)	2b)	2 500	4a)	7 000
2a)	3 000	7 000 (4a)	2c)	200	4c)	4 000
		2 000 (4b)				
		4 000 (4c)				

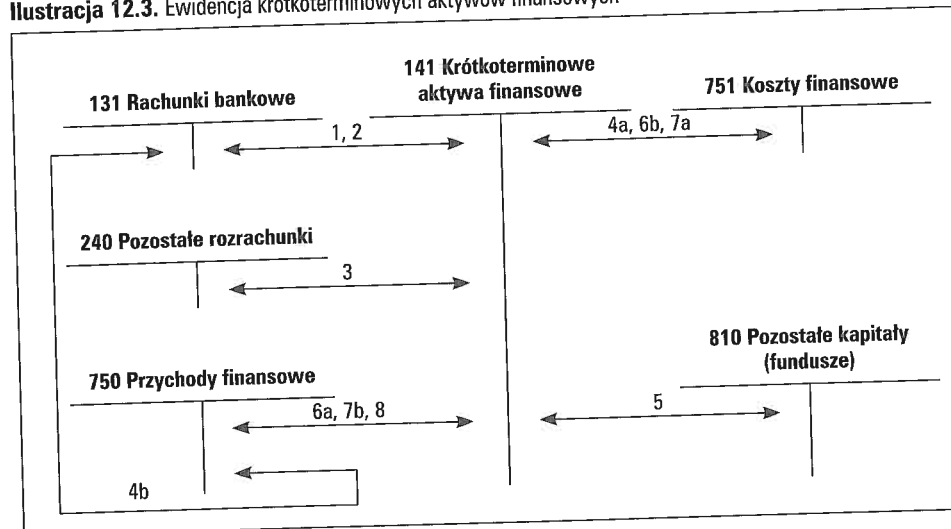
810 Pozostałe kapitały (fundusze)	
5)	800

Ewidencja szczegółowa, prowadzona do konta 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe*, powinna umożliwiać ustalenie:

- poszczególnych składników papierów wartościowych według ich cech szczególnych;
- wartości poszczególnych walorów w walucie polskiej i w walutach obcych;
- wartości składników powierzonych osobom za nie odpowiedzialnym.

Konto 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe* może wykazywać saldo Wn, wyrażające wartość poszczególnych walorów według cen ich nabycia.

Ilustracja 12.3. Ewidencja krótkoterminowych aktywów finansowych

Objaśnienia

- Zakup obcych akcji (obligacji) w celu ich odsprzedaży z zyskiem według cen nabycia.
- Zakup własnych udziałów w celu ich umorzenia w wartości nominalnej.
- Wartość nominalna własnych akcji przejętych w drodze egzekucji od niewypłacalnego dłużnika.
- Sprzedaż akcji (obligacji):
 - cena nabycia,
 - cena sprzedaży.
- Umorzenie własnych akcji lub udziałów z kapitału rezerwowego.
- Różnica wyceny krótkoterminowych aktywów finansowych, których ewidencję prowadzi się w wartości rynkowej:
 - wzrost wartości,
 - obniżenie wartości.
- Różnice wyceny krótkoterminowych aktywów finansowych, których ewidencję prowadzi się w cenach nabycia nie wyższych od cen rynkowych:
 - obniżenie wartości,
 - przywrócenie poprzedniej wartości w razie ustąpienia przyczyn jej obniżenia.
- Wycena dłużnych papierów wartościowych na dzień bilansowy (kapitalizacja należnych odsetek).

Przykład 12.3

W spółce z o.o. ROZWÓJ salda na wybranych kontach były następujące:

141 Krótkoterminowe aktywa finansowe	7 000 zł
131 Rachunki bankowe	25 000 zł
101 Kasa	5 000 zł

W pewnym okresie miały miejsce następujące operacje gospodarcze:

- Zakupiono za gotówkę akcje spółki Wedel przeznaczone do dalszej odsprzedaży 700 zł
- Sprzedano na giełdzie akcje Elbudu:
 - cena sprzedaży (WB) 3 000 zł
 - cena nabycia (PK) 2 500 zł

- opłacono prowizję maklera oraz opłaty manipulacyjne przy sprzedaży akcji (WB) 200 zł
- Zakupiono za gotówkę własne udziały w celu ich umorzenia 800 zł
 - Zgodnie z wyciągiem z rachunku bankowego:
 - udzielono firmie ABC pożyczkę o terminie spłaty 8 miesięcy 7 000 zł
 - zakupiono jednoroczne obligacje Skarbu Państwa 2 000 zł
 - udzielono spółce z o.o. Rozmach pożyczkę na okres 2 lat 4 000 zł
 - Umorzono z kapitału rezerwowego wcześniej skupione udziały własne 800 zł

Rozwiązanie

101 Kasa			750 Przychody finansowe		141 Krótkoterminowe aktywa finansowe		
Sp)	5 000	700 (1)		3 000 (2a)	Sp)	7 000	2 500 (2b)
		800 (3)			1)	700	800 (5)
					3)	800	
					4b)	2 000	

131 Rachunki bankowe			751 Koszty finansowe		240 Pozostałe rozrachunki (pożyczki)	
Sp)	25 000	200 (2c)	2b)	2 500	4a)	7 000
2a)	3 000	7 000 (4a)	2c)	200	4c)	4 000
		2 000 (4b)				
		4 000 (4c)				

810 Pozostałe kapitały (fundusze)	
5)	800

Ewidencja szczegółowa, prowadzona do konta 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe*, powinna umożliwiać ustalenie:

- poszczególnych składników papierów wartościowych według ich cech szczególnych;
- wartości poszczególnych walorów w walucie polskiej i w walutach obcych;
- wartości składników powierzonych osobom za nie odpowiedzialnym.

Konto 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe* może wykazywać saldo Wn, wyrażające wartość poszczególnych walorów według cen ich nabycia.

Warto podkreślić, że udzielone pożyczki, zaliczane zarówno do długoterminowych, jak i krótkoterminowych inwestycji, są ewidencjonowane na odpowiednim koncie rozrachunków, tzn. na koncie 240 *Pozostałe rozrachunki* (pożyczki). Dlatego też ewidencja szczegółowa do tego konta powinna umożliwić rozróżnienie pożyczek długoterminowych (zaliczanych do aktywów trwałych w bilansie) i pożyczek krótkoterminowych (zaliczanych do aktywów obrotowych w bilansie).

Pytania i zadania kontrolne

1. Co obejmuje pojęcie „inwestycje”?
2. Jakie jest podstawowe kryterium zaliczania do inwestycji?
3. Co to są aktywa finansowe?
4. Kiedy nabycie nieruchomości może być zaliczone do inwestycji?
5. Co zalicza się do inwestycji długoterminowych?
6. Jakie elementy zalicza się do długoterminowych aktywów finansowych?
7. Podaj klasyfikację długoterminowych aktywów finansowych.
8. Jak wycenia się składniki długoterminowych aktywów finansowych?
9. Jakie są typowe zapisy na koncie 030 *Długoterminowe aktywa finansowe*?
10. Wymień składniki krótkoterminowych inwestycji.
11. Co zalicza się do krótkoterminowych aktywów finansowych?
12. Omów zasady wyceny krótkoterminowych aktywów finansowych.
13. Jakie są typowe zapisy na koncie 141 *Krótkoterminowe aktywa finansowe*?
14. Czy do krótkoterminowych aktywów finansowych zalicza się:
 - a) czek i weksle obce o terminie wykupu powyżej 3 miesięcy,
 - b) zakupioną roczną obligację Skarbu Państwa,
 - c) otrzymany kredyt bankowy, który podlega spłacie po 9 miesiącach?

13

Rachunek kosztów

Teresa Kiziukiewicz

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

Koszty wyrażają w mierniku pieniężnym zużycie środków pracy, przedmiotów pracy i siły roboczej. Ponadto do kosztów zalicza się też niektóre wydatki niewynikające ze zużycia czynników produkcji, ale występujące w związku z prowadzoną działalnością i uznawane w myśl przepisów za elementy kosztów, np. podatki kosztowe czy ubezpieczenia.

Ustawa o rachunkowości definiuje koszty jako uprawdopodobnione zmniejszenie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, występujące w postaci zmniejszenia aktywów lub zwiększenia zobowiązań i rezerw oraz powodujące zmniejszenie kapitału własnego. Ustawa tę definicję odnosi też do strat. Jednak zasadniczą cechą kosztów jest celowość, co oznacza, że ich poniesienie musi się wiązać z uzyskaniem efektu. Cecha ta odróżnia koszty od strat. Dla kosztów jest też charakterystyczne jednoznaczne przypisanie ich do okresu, którego dotyczą. Jest to warunkiem współmierności ponoszonych kosztów z uzyskiwanymi przychodami, a w konsekwencji – prawidłowości wyniku finansowego za dany okres.

W praktyce jednak może się zdarzyć, że koszty odnoszące się do danego okresu występują:

- wcześniej, np. w styczniu zostanie opłacony z góry czynsz za cały rok lub pierwsze półrocze albo
- później, np. koszty remontu obciążające dany miesiąc będą poniesione dopiero w przyszłości (za kilka miesięcy).

W obu wypadkach pojawia się konieczność rozliczania kosztów w czasie, co pozwala zapewnić ich przypisanie do właściwego okresu (miesiąca).

koszty